

ВОЈНО ДЕЛО

ОПШТЕВОЈНИ ТЕОРИСКИ ЧАСОПИС

БРОЈ 6

ЈУНИ 1954

ГОДИНА VI

Потпуковник **ЗУФЕР МУСИЋ**

О НАПАДУ У НАПАДНИМ КОЛОНАМА

Нападну колону не треба мијешати са појмом маршевске колоне, јер нападна колона уствари претставља борбени поредак извесне тактичке групе која је привремено формирана, првенствено од пјешадских јединица ојачаних другим родовима војске, тако да је способна и за самостално извршење задатака.

Да би се боље уочила карактеристика нападних колона, потребно је укратко изнијети разлику између ешелонског борбеног поретка и борбеног поретка у нападним колонама. Код ешелонског поретка први ешелон дејствује као једна јединствена цјелина. У њему се формациски састав пјешадских јединица начелно не цијепи, мањи дио задржава претпостављена команда. Ради најефикаснијег искоришћења расположивих снага и средстава, овај борбени поредак захтијева централизовано командовање, коме иду у прилог мала ширина фронта, пролазност и прегледност земљишта.

Ако се напад врши у условима када је земљиште непрегледно и непролазно, када је ширина фронта велика, при чему сам створ земљишта канализује напад на поједине нападне правце, тада ће се напад вршити у нападним колонама. Карактеристике таквог борбеног поретка су слиједеће:

— снаге и средства групишу се према важности нападних праваца, при чему се формациски састави потчињених пјешадских јединица начелно цијепијају;

— већи дио техничких средстава придаје се нападним колонама, а мањи остаје на расположењу претпостављеној команди;

— нападне колоне немају међусобног тијесног додира пјешадском ватром и погледом, а поред тога, може им бити отежана веза и садејство чак и ватром артиљериских оруђа (што ће бити ређи случај), те неће моћи непосредно садејствовати једна са другом, сем када имају заједнички нападни објекат;

— свака нападна колона има своју сопствену команду, тј. командовање је децентрализовано, при чему успјех углавном зависи од умјешности, снажљивости и иницијативе команди појединих колона, а мање од претпостављене команде, што не значи да утицај ове последње не долази до изражаја.

На јако испресијеџаном и покривеном земљишту нападни правци су међусобно раздвојени самим створом земљишта. Ако се ради о планинском и брдовитом земљишту, онда су ти правци већином раздвојени стрмим падинама, јаругама и клисурама, а на маневарском и равничастом земљишту — мочварама, језерима, ријекама и шумама. Поред тога, при нападу на широком фронту, нападни правци могу бити раздвојени и просторно. При сличним теренским условима не би био цјелисходан такав борбени поредак у коме би се по сваку цијену очувао формациски састав пјешадиских јединица. То се најбоље може видјети из овог примјера. Узмимо да на једном нападном правцу, који тактички чини топографску цјелину, напада први пјешадиски пук и један батаљон другог пука који врши напад на другом нападном правцу (разумије се, са потребним ојачањима од осталих родова и служби). Ако би командант другог пјешадиског пука командовао и својим батаљоном који је на правцу првог пука, онда би то очигледно било непрактично и отежавало би командовање. У оваквом случају, због саме карактеристике нападних праваца, било би много боље да све јединице које дејствују на нападном правцу буду под једном командом, да би се могле употребити и искористити на најбољи начин.

Већа ширина фронта, раздвојеност нападних праваца, као и испресијеџаност и покривеност земљишта, увелико отежавају централизовано командовање, јер претпостављена команда није у могућности да стално прати и брзо сазна ситуацију на фронту својих пјешадиских јединица и да ефикасно интервенише свим техничким средствима којима располаже. Стога техничка средства треба придавати пјешадији и тиме је оспособити за самостално дејство.

Најзад, поменута раздвојеност нападних праваца и већа ширина фронта увелико ограничавају и отежавају међусобно садејство снага које дејствују на појединим нападним правцима; тијесан додир и наслон између нападних праваца је немогућ, изузев ограниченог броја мјеста на којима постоји теренска веза између њих. Ово, такође, захтијева да снаге које дејствују на нападним правцима буду оспособљене за самостално дејство.

Из свега напријед изнијетог јасно се види да би под оваквим посебним условима било много боље примијенити борбени поредак у нападним колонама, него борбени поредак у ешелонима. Међутим, треба имати у виду да је код борбеног поретка у нападним колонама, прегруписавање снага и средстава и преношења тежишта борбе у току напада веома отежано, не само због одвојености нападних праваца и недостатка комуникација, већ и због тога што је већи дио техничких средстава придат нападним колонама, што команде нападних колона та средства већим дијелом придају својим јединицама у колони, и

што су тада претпостављеној команди, осим резерве, техничка средства недовољна. Код сваког борбеног задатка правилна процјена ситуације игра важну улогу, а нарочито код напада у нападним колонама, јер од тога зависи правилно груписање снага и средстава, односно правилно формирање почетног борбеног поретка. Ако је ситуација пред фронтом напада недовољно јасна тако да у току напада може доћи и до промјене правца главног удара, онда претпостављена команда треба да задржи јачу резерву, да би њеним довођењем из дубине могла лакше остварити потребно прегруписавање, јер би прегруписавање по фронту довело до губитка у времену и успоравања темпа напада. Овдје треба напоменути да за проширење успјеха при нападу у нападним колонама резерве играју важну улогу, о чему морају озбиљно да воде рачуна и командант који формира нападне колоне, и команданти самих нападних колона.

Нападна колона највише долази до изражаја у дивизији. По моме мишљењу, пјешадиска дивизија може формирати двије до три нападне колоне чија је основа пук, а није искључено да на неком мање важном правцу буде и ојачани пјешадиски батаљон. Просјечни састав нападне колоне био би овакав: штаб пука са пуковским дијеловима, 2—4 пјешадиска батаљона, 1—2 артиљериска дивизиона и 1—2 пионирске чете и други дијелови. Зависно од ситуације, колона се може ојачати са више артиљерије, противтенковским и другим средствима и највише 1 батаљоном тенкова.

Брдска бригада може формирати двије до три нападне колоне, састава по 1—2 батаљона, 1—2 батерије и 1—2 вода пионира. Оне могу имати и РБ. Бригада такође одређује команданте нападних колона. Ако су у једној нападној колони 2 батаљона, онда командант бригаде за команданта те колоне може одредити начелника штаба или неко друго погодном лице из свога штаба са потребним људством и средствима везе. Корпус такође може имати нападне колоне, од бригаде до ојачане дивизије, ако оне дејствују на засебним и међусобно развојеним правцима. Но, ако би на једном нападном правцу дејствовале две дивизије, онда би таква групација претстављала оперативни појам; то не би била нападна колона, пошто је ова искључиво тактички појам.

Напријед је већ речено да је нападна колона тактичка група оформљена за извршење једног одређеног задатка, а не нека јединица устаљеног формациског састава. Овдје се намеће питање: ако формациске јединице (пукови) дејствују на засебним нападним правцима који немају међусобне и непосредне везе, да ли се то може сматрати борбеним поретком у нападним колонама? Тако, на примјер, једна дивизија на свом нападном фронту може имати два изразито развојена нападна правца — један ужи и важнији, који је одређен за правац главног, а други шири и мање важан, који је намијењен за правац помоћног удара. На сваком од тих правца командант може одредити по један пук у свом пуном формациском саставу, са потребним ојачањима и задржати, рецимо, један пук у својој резерви. Мада ће оваква подијела снага бити ређа зато што се код нападних колона

формацки састав јединица најчешће цијепа, ипак су могући и овакви случајеви. Ако пукови дејствују на засебним и међусобно раздвојеним нападним правцима, без обзира на њихов пуни формацки састав, као у наведеном примјеру, онда је то, по моме мишљењу, борбени поредак у нападним колонама, пошто је и овдје команда над колонама углавном препуштена командантима пјешадиских пукова. Исто тако, поставља се и питање давања задатака нападним колонама. Видјели смо да су нападне колоне оспособљене за самостално дејство, али смо такође видјели и ограничене могућности за тијесно садејство између нападних колона и немогућност претпостављене команде да стално и непосредно утиче на њихов рад. Стога не би било цјелисходно да им се постављају неки крути и сувише детаљисани задаци. Нападним колонама треба постављати основни задатак у ширем обиму и за дужи временски период, а у погледу садејства првенствено треба имати у виду кључне објекте непријатељске одбране, а не давати задатке према линијама и фазама борбе.

Када се осврнемо на могућности и услове употребе нападних колона, можемо углавном уочити да их је корисно ојачавати свима родовима војске и служби, како би могле самостално дејствовати и извршавати постављене задатке, да иницијатива команданата нападних колона и свих старјешина у њима игра важну улогу и, најзад, да ове колоне могу успјешно ријешавати задатке и на таквом земљишту гдје је непогодан или гдје није могућ ешелонски борбени поредак. Но, с друге стране, борбени поредак у нападним колонама има велику ману због тога што већа раздвојеност снага отежава, а често и онемогућава успјешно маневровање по фронту и преношења тежишта борбе у току напада, што је онемогућено централизовано командовање и отежан утицај претпостављеног команданта на рад нападних колона у току напада. Према наведеним карактеристикама нападних колона јасно се види у којим случајевима долази до изражаја њихова улога и када је корисна њихова примјена. Другим ријечима, када нема услова за примјену напада у ешелонском борбеном поретку, који је предвиђен као нормалан вид напада у нашим правилима, онда ће и борбени поредак у нападним колонама бити итекако „нормалан“ и пожељан, те му треба посветити озбиљну пажњу.

Интересантно је размотрити какав је борбени поредак унутар самих нападних колона. То углавном зависи од терена на коме дејствује свака поједина нападна колона. И он може бити у виду ешелонског борбеног поретка, или у виду мањих нападних колона и нападних група. Малом нападном колоном могла би се сматрати она нападна колона чија је јачина до једног ојачаног пјешадиског батаљона, али ако на једном нападном правцу дејствују снаге до једне стрељачке чете и мање, онда би за њих, по моме мишљењу, боље одговарао назив нападне групе, иако не би било погрешно и ово називати мањим нападним колонама. И у страним армијама постоје разни називи, а у суштини се све то своди на једно исто: на тактичке групе, одреде, итд., који уствари одговарају нашим нападним колонама. У италијанској војној штампани развила се по том питању жива диску-

сија из које су настала два супротна мишљења. Једно је генерала Дина Бочија, који заступа гледиште да батаљон као формациски елемент треба укинути, пошто он, по његовом мишљењу, више не одговара потребама савремене борбе, те се залаже за стварање јединица „резервоара“ (јачине чете или батерије, па и вода) као и за то да се из њих за сваки посебан случај борбене ситуације формирају одговарајући тактички одреди или групе. Он иде толико далеко да ни за чету не предвиђа сталну формацију. Друго гледиште заступа Аристарко, који сматра да савремени батаљон и пук претстављају сигурну основу чијим се повећањем или подешавањем може створити много комбинација за ријешење питања формирања тактичких група и одреда, при чему такво формирање не треба сматрати редовном потребом, већ само изразом нужде. Полемика се развија у прилог другог гледишта, које је и по моме мишљењу правилније и прихватљивије.

Поставља се питање, како треба искористити средства ојачања и артиљерију при нападу у нападним колонама? По моме мишљењу, то првенствено зависи од тачности процјене ситуације и расположивих средстава, али, начелно, највећи дио средстава треба придати нападним колонама, а мањи дио задржати у рукама претпостављеног команданта. Због немогућности централизованог командовања, гро артиљерије такође треба придати нападним колонама, нарочито главној колони, а само незнатан дио задржати у рукама команданта. Тако, на примјер, ако дивизија образује нападне колоне, онда њен командант за своју дивизијску артиљериску групу може задржати, рецимо, један дивизион, а осталу формацијску и придату артиљерију придати нападним колонама; колико ће од тога добити поједине нападне колоне зависиће од конкретне ситуације. Ако има могућности да подржава главну колону, командант дивизије може образовати ДАГ, иначе ће у почетку задржати дио артиљерије у својој резерви, која ће, разумије се, у артприпреми и артподршци дејствовати са цјелокупном артиљеријом, стим да је у току борбе, према потреби, може придати једној од нападних колона. Командант нападне колоне, према ситуацији, такође ће додјељивати добијену артиљерију својим потчињеним јединицама, а један дио задржати у својим рукама и од њега образовати колонску артиљериску групу, којом ће командовати преко најстаријег артиљериског официра у својој нападној колони. Као што се види, у нападним колонама, због њихове специфичности, не долази у обзир оформљење пуковских артиљериских група. Због јаче концентрације снага и средстава, нападну колону на главном правцу треба нарочито појачати ПАА, као и инжењерским јединицама, стим што конкретна ситуација често може захтијевати да се ове јединице подједнако подијеле и главној и помоћној колони — према обимности послова, односно задатака које имају да изврше на одређеним нападним правцима. Хемиске јединице и средства такође треба придати нападним колонама према њиховој важности и јачини, а мањи дио задржати за потребе претпостављеног штаба.

Ако би дивизија била ојачана и једним самосталним тенковским батаљоном, онда командант дивизије мора добро да размисли о

његовој употреби. Ако је ситуација довољно јасна, онда га, по моме мишљењу, треба придати главној колони, а ако је ситуација нејасна и ако земљиште дозвољава употребу тенкова и на оном правцу који је предвиђен као помоћни, онда је у том случају боље да се тај тенковски батаљон задржи у тенковској резерви, стим да се у току развоја борбе и послје разјашњења ситуације употреби на оном правцу гдје ће највише допринијети за постизање успјеха.

Садејство тактичке и извиђачке авијације са нападним колонама има велики значај. Иако се сувоземне снаге дијеле према нападним правцима, ипак то тактичкој авијацији ништа не смета да садејствује централизовано и да подржава нападне колоне на ма ком нападном правцу. Зато командант дивизије треба да према расположивим авиополетима у свакој ситуацији процјењује гдје му је дејство авијације најпотребније. При томе извиђачка авијација игра важну улогу како у припремном периоду за напад, тако и у току самог напада.

Организацију и одржавање веза у нападним колонама треба остваривати претежно радијем, куририма, официрима за везу и сигнализацијом, пошто је жична веза — уколико не постоје сталне ТТ линије — отежана. Дивизија, са својим формациским средствима, може остварити жичну везу углавном са колоном на главном правцу напада. Примјена радиовезе је особито важна за везу са нападном колоном на одвојеном и удаљеном правцу, као и за садејство између нападних колона и јединица у самим нападним колонама. Због тога је и природно да се ове колоне ојачавају неопходно потребним радиосредствима.

У погледу снабдијевања, нападне колоне требало би што више осамосталити. Да би се то постигло, долази у обзир цијепање позадинских јединица и установа, тј. формирање одељака, ојачавање нападних колона стручним екипама и потребним транспортом. Унутар нападних колона снабдијевањем треба да руководи највећа јединица. Кад год је могуће, помоћну нападну колону, у позадинском смислу, корисно је ослонити непосредно на позадинске јединице и установе другог претпостављеног позадинског органа. Ово ће често оправдати сама ширина фронта, раздвојеност појединих праваца, одсуство потребних комуникација, итд.

Раније је речено да је при употреби борбеног поретка у нападним колонама командовање децентрализовано и да свака нападна колона има свог команданта који њоме руководи у духу одлуке претпостављеног, и од чије способности, снажљивости и иницијативе зависи успјех на његовом нападном правцу, а самим тим и успјех читаве дивизије која дејствује у нападним колонама. Зато питању избора команданта нападне колоне треба посветити озбиљну пажњу. Ако дивизија врши напад у двије нападне колоне и у колони на главном правцу, рецимо, има пјешадиски пук и још један пјешадиски батаљон са потребним ојачањима, а на помоћном правцу пјешадиски пук или пук без једног батаљона, онда је лако ријешити питање команданта. Нормално је да за команданте нападних колона буду одређени команданти пјешадиских пукова који претстављају главне

јединице тих колона. Но, може бити случај да дивизија такође напада у двије нападне колоне, али да се у колони на правцу главног напада налазе два пјешадиска пука, тј. двије формациски једнаке јединице — са једнаким и равноправним командама и штабовима, на помоћном правцу један пјешадиски пук, а у дивизиској резерви само један пјешадиски батаљон. Јасно је да ће командант нападне колоне на помоћном правцу напада бити командант пјешадиског пука који је у тој колони, али за одређивање команданта нападне колоне на правцу главног напада ствар је компликованија. Ако би се за команданта нападне колоне одредио један од команданата дотичних пукова, могла би се изазвати суревњивост код команданта другог пука, што не искључује штетне посљедице за извршење задатка нападне колоне, а пошто је она у овом случају и главна, онда и за извршење задатка саме дивизије. Ако се један од команданата пукова нарочито истиче својим командантским способностима и ако га као таквог признају командант дивизије и остали команданти пукова, он би се могао одредити за команданта поменуте нападне колоне, али и ту се опет поставља питање и ствара извесна компликација око тога ко ће сада командовати његовим пуком и да ли у његовом штабу има некога који га може ваљано и са потребним ауторитетом замијенити. Зато је у сваком оваквом случају, по моме мишљењу, за команданта главне нападне колоне најбоље одредити некога из штаба дивизије, коме, такође из штаба, треба додијелити потребан број особља и средстава везе.

У Народноослободилачком рату смо по формацији имали замјеника команданта, тако да се то питање могло ријешавати без тешкоће на тај начин што се замјеник команданта одређивао за команданта главне нападне колоне. У Италији, у једном конкретном случају на маневру 1951 године (види „Војно дело“, бр. 4/52, стр. 109) за команданта главне нападне колоне код једне дивизије употребили су команданта пјешадије у дивизији, који у њиховој армији постоји по формацији. Сада се намеће питање ко би најбоље одговарао за команданта главне нападне колоне, с обзиром на формациски састав штабова дивизија и општевојну способност појединих руководилаца у њима. Начелник штаба дивизије најближи је сарадник команданта и послје њега је најбоље упознат са командантовом идејом претстојећег боја, те би могао најбоље одговорити дужности команданта главне нападне колоне и имао би потребан ауторитет код команданата јединица којима би у том случају командовао. Но, имајући у виду његову функционалну дужност у штабу дивизије, која је веома важна, било би незгодно удаљавати га из штаба, јер би било тешко на брзину наћи некога ко би могао ваљано обављати његову дужност. Због тога сматрам да би било најцјелисходније да се за команданта главне нападне колоне одређује начелник пјешадије, коме би се придао потребан број људи и средстава везе за успјешно командовање. У овом случају, његова отсућност у штабу дивизије не би се осјећала у толикој мјери као што би то било са начелником штаба. Зато сам мишљења да треба усмјерити тежњу ка оспособљавању начелника

пјешадских отсјека и за овакве командне дужности, иако се може сматрати да они, као општевојни руководиоци, могу у сваком моменту преузети команду над јединицом и ваљано њоме командовати.

Напријед је речено да се гро артиљерије придаје на главном правцу напада, па када је већ ријеч о командовању, некако се само намеће и питање гдје је у овом случају мјесто начелника артиљерије у дивизији. Узмимо за примјер да дивизија има важан задатак и да је због тога ојачана још и са два артиљериска пука, да је командант дивизије придао два артиљериска пука главној нападној колони, један артиљериски пук (без дивизиона) помоћној, а од једног артиљериског дивизиона образовао ДАГ или га задржао у резерви. У овом случају одмах се види гдје је право мјесто начелника артиљерије и гдје он најбоље може изразити свој утицај на њено дејство, наиме код нападне колоне на правцу главног напада, и то са цијелокупним својим особљем и формациским средствима везе. Њему је тамо мјесто, па било то у својству начелника артиљерије нападне колоне или команданта колонске артиљериске групе, што ће се одлучити у конкретној ситуацији, али, у интересу јединства команде, свакако треба да буде под командом команданта нападне колоне. Дивизиском артиљериском групом од једног артиљериског дивизиона може лако и успјешно командовати сам командант тога дивизиона уз помоћ команданта дивизије који ће се налазити у његовој близини. На тај начин, отсућност начелника артиљерије и његовог особља неће се осјећати и негативно одразити, док ће његова присутност имати позитиван утицај на успјешно извршење задатака главне нападне колоне, а тиме и задатка дивизије.

Оваквим распоредом дивизије, гдје се нападне колоне осамостаљују и гдје се на команданте нападних колона — од чије способности, иницијативе, одлучности и снажљивости зависи успјех — преноси велика одговорност, на први поглед изгледа да се умањује улога самог команданта дивизије. Међутим, ако се мало боље удубимо у суштину његовог рада, видећемо да се његова улога не умањује. Он доноси одлуку од чије правилности зависи груписање снага и средстава на појединим правцима, одређује команданте нападних колона, контролише њихове одлуке за напад и, за све вријеме напада, издајући потребна допунска наређења, настоји да се његова одлука у потпуности изврши. Овдје командант дивизије заиста не може да руководи као код ешелонског борбеног поретка. У овом случају његова се одговорност повећава, о чему он мора итекако озбиљно да води рачуна. Могло би се рећи да он, пошто изврши распоред снага и средстава, у току развоја боја нема шта да ради, сем да у позадини региструје догађаје. Овакво гледање, по моме мишљењу, било би сасвим погрешно. Напротив, он са својим окрњеним штабом — пошто је људством и средствима везе свога штаба ојачао команданта главне нападне колоне — мора непрекидно да прати рад нападних колона и да стално буде у ситуацији, да допунским наређењима и потхрањивањем нападних колона својом резервом, као и правилном употребом додијелих му авиополетања настоји да се његова одлука спроведе у дјело.